

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 27 czerwca 2017 r.

Pozycja 113

POSTANOWIENIE

z dnia 5 grudnia 2016 r.

Sygn. akt Ts 162/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Stanisław Rymar,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej H.N. w sprawie zgodności:

- 1) art. 951 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) z art. 21 ust. 1, art. 64 ust. 2 i 3 w zw. z art. 31 ust. 3 w zw. z art. 20 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 767⁴ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 3) art. 767⁴ § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 i art. 77 ust. 1 w zw. z art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 29 lipca 2016 r. (data nadania) H.N. (dalej: skarżący) wystąpił o zbadanie zgodności: 1) art. 951 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U.2014.101, ze zm.; dalej: kpc) w zakresie, w jakim „nie uznaje za »istotną zmianę w stanie nieruchomości« zmian wartości nieruchomości wynikających ze zmian cen na danym rynku nieruchomości”, z art. 21 ust. 1, art. 64 ust. 2 i 3 w zw. z art. 31 ust. 3 w zw. z art. 20 Konstytucji; 2) art. 767⁴ § 2 kpc (pomyłkowo oznaczony w *petitum* skargi jako art. 767⁴ § 1) w zakresie, w jakim „pozbawia stronę prawa do wniesienia skargi kasacyjnej w sprawach z zakresu egzekucji cywilnej”, z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji; 3) art. 767⁴ § 3 kpc (pomyłkowo oznaczony w *petitum* skargi jako art. 767⁴ § 2) w zakresie, w jakim „pozbawia stronę prawa do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w sprawach z zakresu egzekucji cywilnej”, z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 i art. 77 ust. 1 w zw. z art. 7 Konstytucji.

Skargę sformułowano na podstawie następującego stanu faktycznego sprawy. Z wniosku wierzyciela toczyło się uproszczone postępowanie egzekucyjne z dwóch nieruchomości, których współwłaścicielami ujawnionymi w księgach wieczystych są dzieci skarżącego. Uczestnikami tego postępowania był skarżący, jego żona i dzieci, w sprawie toczyło się bowiem wcześniej postępowanie o uznanie za bezskuteczne umów darowizny zawartych między skarżącym i członkami jego rodziny. 16 października 2012 r. komornik sporządził opis i oszacowanie nieruchomości. Skarżący złożył skargę na tę czynność komornika. Została ona oddalona przez Sąd Rejonowy w S. (dalej: Sąd Rejonowy w S.) postanowieniem z grudnia 2012 r. Zażalenie na to postanowienie zostało oddalone przez Sąd Okręgowy w G. (dalej: Sąd Okręgowy w G.) postanowieniem z kwietnia 2013 r. 27 sierpnia 2013 r. skarżący złożył kolejną skargę na opis i oszacowanie, która została odrzucona przez Sąd Rejonowy w G. postanowieniem z września 2013 r. Postanowienie to uprawomocniło się 3 maja 2014 r. 15 grudnia 2014 r. skarżący wniósł skargę na czynności komornika – odmowę wykonania dodatkowego opisu i oszacowania – która została oddalona postanowieniem Sądu Rejonowego w S. z czerwca 2015 r. 14 lipca 2015 r. Sąd Rejonowy w S. oddalił kolejną skargę na postanowienie komornika z grudnia 2014 r. o oddaleniu wniosku skarżącego o zawieszenie licytacji i sporządzenie dodatkowego opisu i oszacowania. Sprzedaż licytacyjna została przeprowadzona przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w S. 22 grudnia 2014 r. Jeszcze w dniu licytacji skarżący złożył skargę na czynności komornika – opis i oszacowanie nieruchomości, która została odrzucona przez Sąd Rejonowy w S. postanowieniem ze stycznia 2015 r. Na postanowienie o odrzuceniu skargi skarżący wniósł zażalenie, które zostało oddalone przez Sąd Okręgowy w G. 24 grudnia 2014 r. skarżący złożył skargę na postanowienie o przybicciu z 22 grudnia 2014 r., która została odrzucona przez Sąd Rejonowy w S. postanowieniem ze stycznia 2015 r. jako złożona po terminie. Skarżący wniósł zażalenie na to postanowienie, które zostało oddalone przez Sąd Okręgowy w G. postanowieniem z maja 2015 r. Postanowieniem ze stycznia 2015 r. Sąd Rejonowy w S. przysądził na rzecz nabywcy licytacyjnego udział w wysokości 1/2 części w prawie własności nieruchomości. Skarżący wniósł zażalenie na to postanowienie. Sąd Okręgowy w G. postanowieniem z kwietnia 2015 r. uchylił postanowienie ze stycznia 2015 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w S. z uwagi na nieustalenie przez sąd, czy wszystkie skargi dłużnika wniesione przed przybicciem zostały prawomocnie rozpoznane. Postanowieniem z listopada 2015 r. Sąd Rejonowy w S. przysądził na rzecz nabywcy udział w wysokości 1/2 części w prawie własności tych nieruchomości. Na postanowienie to skarżący złożył zażalenie, które zostało oddalone przez Sąd Okręgowy w G. postanowieniem z kwietnia 2016 r.

Według skarżącego Sąd Okręgowy w G., powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, zastosował „antykonstytucyjną” wykładnię art. 951 kpc. Uznał on bowiem, że „istotna zmiana w nieruchomości” oznacza tylko fizyczną zmianę jej substancji, a tym samym że pojęcie to nie obejmuje globalnego wzrostu cen nieruchomości. Zdaniem skarżącego taka interpretacja abstrahuje od zasad rynku i może prowadzić do zaniżenia wartości nieruchomości i pokrzywdzenia skarżącego przez pozbawienie go „własności dysproporcjonalnie dużej części nieruchomości w stosunku do wysokości zadłużenia”. Co do art. 767⁴ § 2 kpc skarżący zarzucił, że zamyka on drogę do złożenia skargi kasacyjnej w każdej sprawie egzekucyjnej bez względu na wartość przedmiotu sprawy. Jak zaznaczył, zgodnie z obecną regulacją „sąd rejonowy może potencjalnie wypowiadać się o sprawie, w której wartość przedmiotu sporu wynosi ponad 75 000 zł, tj. ponad właściwość rzeczową sądu rejonowego”. W tej sytuacji wyłączenie możliwości wniesienia skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego stanowi – według skarżącego – naruszenie prawa do sądu.

Skarżący zakwestionował również konstytucyjność art. 767⁴ § 3 kpc, ponieważ – jego zdaniem – zamyka on „drogę do stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnych

orzeczeń wydanych w sprawach egzekucyjnych”, a w konsekwencji pozbawia prawa do odszkodowania przez to, że zamyka drogę do uzyskania tzw. prejudykatu.

Zarządzeniem z 11 sierpnia 2016 r. sędzia Trybunału Konstytucyjnego wezwał skarżącego do uzupełnienia braków formalnych skargi przez: 1) doręczenie odpisu postanowienia Sądu Rejonowego w S. z listopada 2015 r. wraz z uzasadnieniem oraz odpisów orzeczeń (wraz z uzasadnieniami) wydanych na skutek zaskarżenia przez skarżącego: opisu i oszacowania nieruchomości, odmowy dokonania dodatkowego opisu i oszacowania nieruchomości, udzielenia przybicia wraz z 5 kopiami, 2) doręczenie pełnomocnictwa szczególnego do sporządzenia skargi konstytucyjnej i reprezentowania skarżącego przed Trybunałem Konstytucyjnym wraz z 5 kopiami.

Zarządzenie to zostało odebrane przez pełnomocnika skarżącego 17 sierpnia 2016 r. W odpowiedzi na nie 24 sierpnia 2016 r. skarżący wniósł pismo, do którego dołączył odpisy postanowień Sądu Rejonowego w S. ze stycznia 2015 r., stycznia 2015 r., czerwca 2015 r., lipca 2015 r. i listopada 2015 r. oraz odpis postanowienia Sądu Okręgowego w G. z kwietnia 2015 r. wraz z 5 kopiami. Do pisma dołączył pełnomocnictwo substytucyjne. 25 sierpnia 2016 r. skarżący przesłał pełnomocnictwo do sporządzenia skargi konstytucyjnej oraz reprezentowania go w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 37 ust. 1 w związku z art. 50 ustawy o TK skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymaganiom, a także czy nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 40 ust. 1 ustawy o TK. W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi może być wyłącznie ten przepis, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej wydał ostateczne orzeczenie, które doprowadziło do naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw skarżącego. Trybunał podkreśla, że nie każdy przepis, który został przywołany przez sąd w uzasadnieniu wydanego rozstrzygnięcia, jest podstawą orzeczenia w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji (zob. wyrok TK z 12 stycznia 2010 r., sprawa SK 2/09, OTK ZU nr 1/A/2010, poz. 1). Przedmiotem kontroli zainicjowanej wniesieniem skargi konstytucyjnej nie może być taki przepis, który został przywołany w rozstrzygnięciu tylko posiłkowo czy incydentalnie. Nadawałoby to bowiem skardze charakter powszechny (*actio popularis*; zob. postanowienie TK z 22 maja 2007 r., sprawa SK 38/05, OTK ZU nr 6/A/2007, poz. 59).

Trybunał stwierdza, że skarżący nie wykazał naruszenia swojego prawa własności. Egzekucja była bowiem prowadzona z nieruchomości niebędących już własnością skarżącego. W świetle art. 79 ust. 1 Konstytucji skarżący nie ma legitymacji do występowania ze skargą konstytucyjną w obronie praw lub wolności konstytucyjnych innych podmiotów, nawet jeśli są to jego dzieci (pełnoletnie).

Ponadto Trybunał zwraca uwagę na to, że skarżący zakwestionował konstytucyjność art. 951 kpc w zakresie, w jakim „nie uznaje za »istotną zmianę w stanie nieruchomości« zmian wartości nieruchomości wynikających ze zmian cen na danym rynku nieruchomości”. Naruszenie wskazanych w skardze praw i wolności konstytucyjnych wiąże on z wydaniem przez Sąd Okręgowy w G. postanowienia z kwietnia 2016 r. o oddaleniu zażalenia na postanowienie o przysądzeniu własności. Tymczasem w postanowieniu tym Sąd Okręgowy w G. stwierdził, że należy w sprawie skarżącego stosować art. 998 § 2 kpc. Zgodnie z tym przepisem na postanowienie o przysądzeniu własności przysługuje zażalenie, ale podstawą zażalenia nie mogą być uchybienia sprzed uprawomocnienia się przybicia. W świetle art. 998 § 2 kpc Sąd Okręgowy w G. nie mógł zatem merytorycznie rozpoznać zarzutu naruszenia art. 951 kpc. Uwagi, jakie pomimo tego sąd poczynił na tle art. 951 kpc, mają charakter uwag przedstawionych na marginesie. Z samego faktu, że przepis ten pojawił się w uzasadnieniu

wyroku Sądu Okręgowego w G., nawet jeżeli sąd ten zajął stanowisko w kwestii jego wykładni, nie można wyprowadzić wniosku, że był on podstawą orzeczenia tego sądu w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji. Trybunał zaznacza przy tym, że za dominujący można uznać pogląd, zgodnie z którym w przypadku uproszczonej egzekucji z nieruchomości podstawą zażalenia na postanowienie o przysądzeniu własności nie mogą być uchybienia, które były już przedmiotem rozpoznania sądu na wcześniejszym etapie postępowania. Nawet bowiem zwolennicy poglądu o generalnym wyłączeniu stosowania art. 998 § 2 kpc do uproszczonej egzekucji z nieruchomości argumentują, że strona może podnosić w zażaleniu na postanowienie o przysądzeniu własności wszystkie te (ale tylko te) zarzuty, które nie były dotychczas przedmiotem kontroli sądu (zob. A. Wiśniewski, komentarz do art. 1013⁶ kpc, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz. Art. 730–1217*, red. J. Jankowski, Warszawa 2015). Potwierdza to tezę, że w sprawie skarżącego zarzut naruszenia art. 951 kpc nie mógł być podstawą zażalenia na postanowienie o przysądzeniu własności.

Trybunał przypomina, że na wcześniejszym etapie postępowania egzekucyjnego – przed przysądzeniem własności – sąd prawomocnie rozpoznawał liczne zarzuty podniesione przez skarżącego, w tym te dotyczące odmowy sporządzenia przez komornika dodatkowego opisu i oszacowania na podstawie art. 951 kpc. Przepis ten był zatem podstawą prawomocnych postanowień o oddaleniu skarg na odmowę sporządzenia dodatkowego opisu i oszacowania. To z wydaniem tych postanowień można było wiązać zarzut niekonstytucyjności art. 951 kpc. Trzymiesięczny termin do wniesienia skargi konstytucyjnej liczony od doręczenia stronom tych postanowień został jednak przekroczony.

Odnosząc się do zarzutu sformułowanego przez skarżącego względem art. 767⁴ § 2 i art. 767⁴ § 3 kpc, Trybunał stwierdza, że postanowienie Sądu Okręgowego w G. z kwietnia 2016 r., z którym skarżący wiąże naruszenie konstytucyjnych wolności lub praw, nie zostało wydane na podstawie żadnego z tych przepisów. W postanowieniu tym sąd nie orzekł, że skarga kasacyjna czy skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia skarżącemu nie przysługują. Skarżący nie przedstawił tym samym ostatecznego orzeczenia wydanego na podstawie art. 767⁴ § 2 i art. 767⁴ § 3 kpc, co oznacza, że nie spełnił przesłanki wynikającej z art. 79 ust. 1 Konstytucji.

Ponadto co do zarzutu zamknięcia skarżącemu w postępowaniu egzekucyjnym drogi do złożenia skargi kasacyjnej na postanowienia sądu drugiej instancji Trybunał przypomina, że z art. 45 Konstytucji nie wynika prawo skarżącego do wniesienia tego nadzwyczajnego środka prawnego (zob. postanowienie TK z 19 lipca 2005 r., sprawa SK 37/04, OTK ZU nr 7/A/2005, poz. 87). Po analizie zaś zarzutu pozbawienia skarżącego sposobności dochodzenia odszkodowania za niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej w wyniku braku możliwości uzyskania prejudykatu Trybunał uznaje go za nieuzasadniony. Zgodnie bowiem z orzecznictwem Sądu Najwyższego: „Wobec treści art. 767⁴ § 3 kpc uzyskanie prejudykatu pochodzącego od Sądu Najwyższego nie jest warunkiem dochodzenia ewentualnej odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa” (postanowienie SN z 14 kwietnia 2015 r., sprawa IV CNP 62/14).

W związku z powyższym wniosek o wstrzymanie wykonania postanowienia Sądu Okręgowego w G. z kwietnia 2016 r. należało pozostawić bez rozpoznania.

W tym stanie rzeczy Trybunał postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 37 ust. 4 w zw. z art. 50 ustawy o TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty doręczenia tego postanowienia.